

Европейски съд по правата на човека

Йозтурк срещу Федерална Република Германия (Ozturk v. Federal Republic of Germany)

Жалба № 8544/79, А.73

Решение от 21 февруари 1984 г.

(резюме)*

Чл. 6, т. 1: понятието “наказателно обвинение”; **чл. 6, т. 3, б. “е”:** право на обвиняемия на безплатен превод

Конвенцията не създава пречки за “декриминализирането” на маловажни деяния, извършващо се под най-разнообразни форми в страните-членки на Съвета на Европа. Независимо от това, ако договарящите се държави имаха възможност по свое усмотрение, чрез категоризиране на дадено нарушение като “административно” вместо като престъпление, да изключат действието на основните разпоредби на членове 6 и 7, приложението на тези текстове би било подчинено на суверенната им воля. Една толкова широка свобода на действие би могла да доведе до резултати, несъвместими с предмета и целта на Конвенцията.

Факти по делото

Жалбоподателят ударил с автомобила си паркиран друг автомобил, като причинил щети и на двете превозни средства. Когато пристигнала на местопроизшествието, полицията, чрез бележка, написана на турски, уведомила жалбоподателя, наред с други неща, и за правата му да не дава обяснения и да се съветва с адвокат. Той упражнил тези свои права. Полицията съставила доклад и го предала на компетентния административен орган. С решение от 6 април 1978 г. административният орган наложил на жалбоподателя глоба в размер на 60 марки за причиняването на пътнотранспортно произшествие. Освен това той бил заставен да плати 13 марки за такси и разноски. Жалбоподателят обжалвал това решение пред районния съд. В решението си районният съд постановил между другото и че жалбоподателят следва да понесе съдебните разноски, изчислени по-късно на 184.70 марки, от които 63.90 марки разноски за преводачески услуги. Г-н Йозтурк обжалвал решението в частта му за разноските за преводачески услуги, като се позовал на чл. 6

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

от Конвенцията. Съдът оставил жалбата без уважение, като посочил, че задължението да се понесат разноските за преводач е основано на вътрешноправни разпоредби. Позовавайки се на решение на Кьолнския апелативен съд от 1975 г., той приел, че това задължение не противоречи на чл. 6, т. 3 (е) от Конвенцията.

Резюме на решението на Европейския съд

Жалбоподателят поддържа, че германският съд е нарушил чл. 6, т. 3 (е) от Конвенцията, като го е осъдил да плати разноските за преводач. Според правителството, чл. 6, т. 3 (е) не е приложим в случая, тъй като г-н Йозтюрк не е бил “обвинен в престъпление”. Съгласно Закона от 1968/1975 г., който декриминализирал маловажни деяния, по-специално в областта на движението по пътищата, се касаело просто за “административно нарушение”. Комисията е приела, че жалбоподателят е бил обвинен в престъпление по смисъла на чл. 6.

По германското право извършеният от г-н Йозтюрк акт не се третира като престъпление, а като “административно нарушение”. Въпросът, който възниква, е дали тази класификация е решаващ фактор от гледна точка на Конвенцията. Съдът намира, че принципите, възприети от него в решението му от 8 юни 1976 г. по делото [Енгел и други](#)¹ (А.22, стр. 33-35, §§ 80-82), поставило сходен проблем, могат да бъдат съответно приложени и в случая.

“Конвенцията не създава пречки за държавите, при изпълнението на задачата им на пазители на обществения интерес, да установяват или да провеждат разграничение между различни категории нарушения по смисъла на вътрешното им право и да поставят разделителната линия, но от това не следва, че така направената от държавите класификация е решаваща за целите на Конвенцията. Чрез изключването на определени форми на поведение от категорията на престъпленията по вътрешното право законодателят може да задоволи интересите на индивида, а също и нуждите на надлежното осъществяване на правораздаването, по-специално като с това съдебните органи бъдат освободени от задачата да преследват и наказват престъпления срещу правилата за движение по пътищата, които са многочислени, но маловажни. Конвенцията не създава пречки за стъпките към “декриминализиране”, които се правят под най-разнообразни форми в страните-членки на Съвета на Европа. Независимо от това, ако договарящите се държави имаха възможност по свое усмотрение, чрез категоризиране на дадено нарушение като “административно” вместо като престъпление, да изключат действието на основните разпоредби на членове 6 и 7, приложението на тези текстове би било подчинено на суверенната им воля. Една толкова широка свобода на действие би могла да доведе до резултати, несъвместими с предмета и целта на Конвенцията. Като потвърждава по този начин “автономността” на понятието за “наказателно обвинение”, както то се разбира по чл. 6, Съдът трябва да прецени дали “административното нарушение”, извършено от жалбоподателя, е било “престъпление” по смисъла на този текст. Първото, което следва да се установи, е дали според правната система на ответната държава текстът, определящ състава на въпросното нарушение, се отнася към наказателното право. След това трябва да се разгледа характерът на нарушението и, накрая, характерът и

¹ Engel and Others v. the Netherlands

тежестта на наказанието, което засегнатото лице рискува да получи, като при преценката се държи сметка за предмета и целта на чл. 6, за обикновеното значение на употребените в него понятия и за законите на договарящите се държави.”

Съдът приема за доказано, че по германското право фактите по случая разкриват наличието на “административно нарушение” и не попадат в обсега на наказателното право. “Ако по този начин Съдът приема аргументите на правителството по въпроса, то той все пак не изпуска от внимание факта, че никаква абсолютна граница не разделя германското углавно наказателно право от административно-наказателното право, особено когато съществува тясна връзка между едно престъпление и едно “административно нарушение”. Съдът не е пропуснал да забележи също, че общите разпоредби, уреждащи наказателното производство, се прилагат по аналогия в “административно-наказателното производство”, най-вече в съдебната му фаза, ако има такава. Във всеки случай, индициите, извлечени от правото на държавата-ответник, имат само относителна стойност. Вторият посочен по-горе критерий – самият характер на нарушението, разгледан във връзка и с характера на съответстващото му наказание, представлява фактор с по-голяма тежест.”

“Съдът първо би отбелязал, че, според обикновеното значение на думите, нарушения, чийто извършител подлежи на наказания, целящи *inter alia* възпиращо въздействие и изразяващи се обикновено в глоба и в лишаване от свобода, попадат по принцип в обсега на наказателното право. Освен това, в голямото мнозинство от договарящите се държави простъпка, подобна на извършената от г-н Йозтюрк, продължава да се класира в сферата на наказателното право, както е било и във ФРГ до влизането в сила на законодателството от 1968/1975 г. В тези държави такова поведение, считано за незаконно и осъдително, е наказуемо като престъпление. При това промените, настъпили в резултат на законодателството от 1968/1975 г., са свързани основно с процедурни положения и с вида на санкциите, ограничени занапред до “аминистративна” глоба (Geldbussen). Макар и да изглежда по-малко обременителна в някои отношения от глобата, налагана като наказание за извършено престъпление (Geldstrafen), тя все пак е запазила наказващия си характер, който е обичайна отличителна черта на наказанията в криминален контекст. От своя страна, нарушената от жалбоподателя правна норма не е претърпяла промени в съдържанието си. Тя е правило, насочено не към дадена група със специален статут – както е например в дисциплинарното право – а към всички граждани в качеството им на участници в движението по пътищата. То предписва определен вид поведение, чието неспазване подлежи на наказателна санкция. И наистина, санкцията – както не се оспорва от правителството – цели не само да накаже, но и да възпре. Без голямо значение е дали правната разпоредба, нарушена от г-н Йозтюрк, има за цел да защити правата и интересите на другите или единствено да задоволи изискванията на движението по пътищата. Тези две цели не се изключват взаимно. И най-важното, общият характер на правилото и целта на наказанието – едновременно възпираща и наказваща – са достатъчни, за да покажат, че разглежданото нарушение е било, по смисъла на чл. 6 от Конвенцията, криминално по характер.”

“Фактът, че то е било маловажно и едва ли е могло да увреди репутацията на извършителя, не го поставя извън обхвата на чл. 6. Всъщност нищо не сочи, че

престъплението, за което говори Конвенцията, предполага непременно определена степен на тежест. В тази връзка много договарящи се държави все още правят разграничение (както е правила и ФРГ по времето, когато Конвенцията е била открита за подписване от правителствата) между най-тежките престъпни деяния (crimes), по-леките (delits) и маловажните (contraventions), квалифицирайки ги все като престъпления. По-нататък, би било в разрез с предмета и целите на чл. 6, който гарантира на “всяко лице, обвинено в престъпление” правото на съд и на справедлив процес, ако на държавата ѝ беше позволено да изключва от обсега на този член цяла категория от престъпления на единственото основание, че ги счита за маловажни.”

“След като извършеното от г-н Йозтюрк нарушение е било криминално по смисъла на чл. 6 от Конвенцията, не е необходимо то да се разглежда и в светлината на последния посочен по-горе критерий. Относително лекият характер на наказанието, за което става дума, не може да лиши едно правонарушение от присъщия му престъпен характер.”

“Правителството явно счита, че жалбоподателят не е имал статута на лице, “обвинено в извършването на престъпление”, тъй като Законът от 1968/1975 г. не предвижда никакво “обвинение” и не използва понятията “обвиненото лице” или “обвиняемия”. По този въпрос Съдът просто би препратил към установената си практика, според която “обвинението” може да се дефинира, за целите на чл. 6, като “официалното уведомяване на едно лице, направено от компетентния орган, че е обвинено в извършването на престъпление”, въпреки че “в някои случаи то може да приеме формата на други мерки, които съдържат имплицитно такова твърдение и които по същия начин оказват съществено въздействие върху положението на заподозрения” (вж. решенията от 10 декември 1982 г. по делата *Фоти и други*², А.56, стр. 18, § 52 и *Кориляно*³, А.57, стр. 13, § 34). В настоящия случай жалбоподателят е бил “обвинен” най-късно в началото на април 1978 г., когато му е било съобщено решението на административните власти.”

“Поради това, чл. 6, т. 3 (е) е приложим в случая⁴. Съдът би желал да стане ясно, че казаното по никакъв начин не води до поставяне под въпрос на самия принцип на системата, възприета от законодателството на ФРГ в тази материя. Като се вземе предвид големият брой дребни престъпления, най-вече в областта на движението по пътищата, една договаряща държава може да има основателна причина да освободи съдилищата си от задачата за тяхното преследване и наказване. Да се повери на административните органи преследването и наказването на маловажни престъпления не е несъобразно с Конвенцията, при условие че засегнатото лице може да обжалва решението на административния орган пред съд, който осигурява гаранциите на чл. 6.”

По въпроса за спазването на чл. 6, т. 3 (е) Съдът се позовава на решението си от 28 ноември 1978 г. по делото *Людике, Белкацем и Коц срещу ФРГ*⁵ и приема, че германският съд е нарушил Конвенцията, тъй като “правото, защитено от чл. 6, т. 3

² Foti and Others v. Italy

³ Corigliano v. Italy

⁴ Решението е взето с мнозинство от 13 срещу 5 гласа.

⁵ Luedicke, Belkacem and Koc v. Federal Republic of Germany

(е), включва за всеки, който не може да говори или да разбира използвания в съда език, правото да получи безплатните услуги на преводач, без вследствие от него да се иска заплащане на направените за това разноски” (А.29, стр. 19, § 46)⁶.

⁶ Решението е взето с мнозинство от 12 срещу 6 гласа.